

30. Operació patrimoni

Edat

a partir de 14 anys

Durada

dues o més sessions llargues (aprox. 2 hores cada una)

Grup

fins a 30/40 participants

Materials

còpies de l'«Informe sobre Caldes» i de les «Condicions del contracte», diapositives o fotografies que il·lustrin els paisatges descrits a l'informe, 2 cartolines (mínim 50 x 70 cm) de color clar per a cada equip, paper i material per escriure o dibuixar, revistes il·lustrades per retallar, pega

Espai

interior

Matèries

ciències socials, informàtica

Conceptes clau

paisatge, intervenció humana en el medi, patrimoni construït, ciutat, conservació de la natura, acció comunitària

Altres conceptes

conservació de recursos biològics, espais protegits, restauració d'ecosistemes, societat, institucions, polítiques públiques, costums i tradicions, identitat cultural, govern local, mitjans de comunicació

Procediments i valors

anàlisi, maneig d'informació, interpretació de dades, simulació, valoració, expressió oral i gràfica, creació, disseny, planificació, organització, treball en grup; apreciació, cooperació, entusiasme, participació

Objectius

L'activitat pretén ajudar a:

- familiaritzar-se amb el concepte de patrimoni
- reflexionar sobre el grau d'estima que tenim envers el nostre patrimoni natural i cultural
- exercitar-se en la descripció, l'anàlisi sistemàtica i l'avaluació dels béns patrimonials
- elaborar alguns criteris de gestió del patrimoni
- imaginar i projectar creativament situacions alternatives.

Activitat

Un ajuntament constituït de fa poc vol estimular els ciutadans a sentir-se orgullosos del seu patrimoni natural i cultural, de manera que posin tot el seu interès a conservar-lo. Com pot fer-ho? Crearem grups d'experts que donin consells encertats.

Informació

La naturalesa és la base de la nostra vida, però alhora n'és el marc. El cel, la terra, el mar, els rius, els animals i les plantes del nostre paisatge constitueixen referents importants en la nostra manera de ser i de viure; la manera com els nostres avantpassats els han fet servir i transformat, les obres belles o útils que han creat, també. Tot això són riqueses associades a la nostra vida: **el nostre patrimoni natural i cultural. Tots tenim motius per estar orgullosos del nostre patrimoni i per sentir-nos responsables de conservar-lo.** No obstant això, tendim a menystenir-lo per massa familiar i quotidià, mentre contemplem amb admiració els valors, més o menys idealitzats, de gents i paisatges forans. També hi ha persones que, ben al contrari, opinen que «no hi ha res com el que tenim a casa», de manera que el seu xovinisme els porta a menysprear tot el que és de fora i a enaltir cegament les seves pròpies peculiaritats.

Costa de valorar justament les nostres coses, sobretot perquè no les coneixem prou bé. Conèixer les característiques naturals del nostre entorn, descobrir els elements del nostre paisatge i la diversitat dels éssers vius que l'habiten, investigar les petjades deixades pels nostres avantpassats i admirar les obres que ens van llegar, **és el primer pas per apreciar degudament el nostre patrimoni.** Al nostre país, i durant els últims anys, han augmentat els esforços per donar a conèixer, valorar i també protegir el patrimoni col·lectiu, des de l'escola, l'administració i la mateixa societat civil. Tenim a les nostres mans la **conservació d'aquest llegat:** si el valorem adequadament i li atorguem el seu significat real no l'enterrarem en foscos museus ni el deixarem desmillorar, sinó que el traurem a la llum i el dinamitzarem amb entusiasme perquè tingui un paper important en la nostra vida diària.

Desenvolupament pas a pas

Preparació

1. Imprimiu *l'Informe sobre Caldes i les Condicions del contracte* que trobareu a l'apartat de documentació necessària per a cada grup de participants.
2. Si pot ser, **aplegueu fotografies o imatges que serveixin per il·lustrar** els diversos elements de la descripció de Caldes (pineda, port, església, etc.), per tal de reforçar la sensació de realitat d'aquest poble simulat. Us pot servir el dibuix que trobareu a la documentació necessària.

Desenvolupament de l'activitat

1. Presenteu-vos als participants com l'alcalde o l'alcaldesa de Caldes de Garriguella. Expliqueu-los que fa tres mesos que s'ha constituït l'ajuntament i que està governat pel Partit Demòcrata Independent de Caldes, amb majoria absoluta. Expliqueu-los que **el vostre equip de govern està molt preocupat per la conservació del patrimoni natural i cultural del poble i que no està gens satisfet de com s'ha gestionat fins ara.** Teniu la impressió que la gent no valora ni coneix el patrimoni natural i cultural i que per això no és cuidat com cal ni se'n treu cap profit cultural ni econòmic. Els vostres regidors han reflexionat molt sobre aquesta qüestió, però tampoc no saben gaire què fer, de manera que heu decidit **contractar uns equips d'experts assessors perquè us ajudin.**
2. Demaneu als participants que **constitueixin grups d'experts de 4 o 5 persones.** Cada equip pot posar-se un nom.
3. Un cop formats els grups, expliqueu-los breument en què consistirà el seu treball. Aquest tindrà dues fases: primer, **inventariar el patrimoni natural i cultural i avaluar-ne l'interès** i, segon, **dissenyar un pla** per aconseguir que la població valori el seu patrimoni i participi en la seva conservació.
4. Seguidament demaneu-los molta atenció perquè arriba el moment de descriure el lloc de treball: Caldes de Garriguella. Amb aquesta finalitat, **llegiu en veu alta i pausada la descripció del poble (Informe de Caldes),** si pot ser acompanyant la lectura amb diapositives o fotografies que l'il·lustrin.
5. **Repartiu** ara a cada grup una **còpia de les Condicions del contracte,** on s'especifica el que han de fer, i comenteu amb cert detall els apartats d'aquest guió de treball. Després lliureu-los també una **còpia de l'Informe** perquè puguin rellegir i consultar la informació.

6. Els grups han de treballar pel seu compte durant una bona estona. Segons l'edat dels participants, poden fer un treball més o menys complet, en una o diverses sessions. En tot cas, **és important arribar a l'etapa de disseny del programa i estimular el treball d'imaginació creativa**. El director de l'activitat, que fa el paper d'alcalde, pot inspeccionar la marxa dels projectes en el moment que li sembli oportú.

7. Exposició pública dels projectes. Un cop acabats els treballs, demaneu als equips que **pengin els seu projectes en un lloc a propòsit i que preparin una petita exposició oral**: poden fer-la un o més representants de cada equip. Procureu donar una certa solemnitat a aquesta exposició. Demaneu a l'auditori que presti atenció, com si fossin regidors o representants dels ciutadans, presenteu cada equip pel seu nom, doneu-li la paraula i demaneu al públic que aplaudeixi en acabar cada exposició. Tot això afavorirà l'atenció, estimularà els representants a parlar bé en públic i els equips a valorar el propi treball.

8. Un cop exposats tots els projectes, organitzeu un **torn de paraules** perquè els participants puguin expressar la seva opinió sobre els **encerts i els errors dels projectes**. En qualitat d'alcalde, feu una **síntesi que reculli les millors idees contingudes a cada projecte i assenyalau també les possibles incoherències, problemes i riscos que es puguin derivar d'algunes propostes**. Després dirigiu una discussió entre tots els participants en els termes següents:

- Ha estat difícil reconèixer els valors del poble fictici?
 - I en la realitat, coneixem el patrimoni natural i cultural del nostre poble o ciutat, comarca o país? Com podem millorar el nostre coneixement? Valorem el nostre patrimoni? El valora la gent del nostre entorn? A què és degut?
 - Per què solem trobar més interessants i valuosos els paisatges i les cultures dels països exòtics? Ho són? Poseu exemples a favor i exemples en contra.
 - Quines coses us agraden i quines no del vostre entorn? Per què?
- El poble que analitzàvem no tenia el seu patrimoni gaire ben conservat. Creieu que està ben conservat el nostre patrimoni? Assenyalau semblances i diferències amb Caldes.
- A qui correspon conservar-lo? Què hi podem fer nosaltres?
 - Segur que heu fet propostes per treure més profit del patrimoni del poble de Caldes per als seus habitants. Què se us acut per rendibilitzar millor el patrimoni del nostre entorn i gaudir-ne més? (senyalitzar itineraris, guiar excursions, organitzar un concert en una capella abandonada, etc.)
 - Creieu que, en general, la gent s'ocupa més de la conservació del patrimoni natural o del cultural? Busqueu exemples que reforcin la vostra opinió.
 - Per què és important conservar el patrimoni natural? I el patrimoni cultural?

Avaluació

Per estructurar exercicis d'avaluació suggerim que els participants:

- redactin un breu escrit explicant als seus conciutadans, en to divulgatiu, per què és important conservar el nostre patrimoni natural i cultural
- assenyalin els elements patrimonials de la seva comarca que considerin més valuosos i expliquin els criteris que han utilitzat per fer aquesta selecció
- assenyalin tres iniciatives de dinamització del patrimoni que els agradaria que dugués a terme el seu ajuntament, i tres més que podrien dur a terme ells mateixos en un grup de voluntaris.

Suggeriments

- En lloc de la descripció de Caldes podeu proposar als participants un altre poble imaginat a partir de les característiques més properes al vostre entorn real. També podeu adaptar les *Condicions del contracte* a les característiques dels participants i al temps disponible.
- A partir de la descripció podeu demanar als participants que elaborin un mapa i una maqueta de la comarca de la Garriguella que els ajudi a situar millor els elements.
- Inviteu altres persones a assistir a la sessió d'exposició dels projectes per reforçar encara més el seu caràcter públic. També podeu demanar als assistents que plantegin preguntes als autors del projecte i que al final votin les idees més brillants.

Extensions

- Aplicar el mateix mètode d'inventari i anàlisi al vostre entorn real i fer propostes per revalorar el patrimoni. Es pot presentar el document resultant a l'ajuntament i també escollir alguna acció que es pugui dur a terme i planificar la seva realització.
- Posar-vos en contacte amb associacions i col·lectius que treballin en l'estudi i conservació del patrimoni de la vostra zona perquè us expliquin en què consisteix la seva activitat i com s'hi pot col·laborar.
- Localitzar un poble o ciutat que tingui uns valors patrimonials semblants als de la vostra localitat i proposar un agermanament entre tots dos.
- Visitar un museu o un parc natural de la vostra comarca i demanar als responsables que expliquin com els gestionen i a quins problemes han de fer front.
- Escollir una peça important del patrimoni local i organitzar una enquesta per saber quin és el nivell de coneixement que la gent en té i el valor que li atorga. Planejar una acció per millorar totes dues coses.

Aquesta activitat s'inspira en un exercici de simulació presentat per Alex Farnós, Teresa Franquesa i Joan Mainé a les «III Jornades de Museus i Administració Local» (Barcelona, 1990).